
VERKEERD BEGONNEN

DOOR GREETH SMITSKAMP

KAN ik komen dekken, juffrouw?" Het bescheiden tikje op de deur had Stien doen schrikken, en verward zag ze op naar de korte, breede gestalte van haar kostjuffrouw, die de deuropening vulde.

Juffrouw Sloet herhaalde haar vraag, op volkomen gelijken toon. En toen Stien eindelijk van ja knikte verdween ze weer, de deur geruischloos achter zich sluitend.

Stien leunde de ellebogen op de knieën, en keek het marktplein over, dat nat en stil in den laten Octoberdag lag, onder de effen grijze lucht. Thuis, dacht ze met een verlaten gevoel in haar hart, thuis werden de deuren nooit zacht dicht gedaan. Thuis was er altijd wel een Jopie of een Bert of een Karel die met een smak de kamerdeur achter zich dicht liet vallen. En dan kwam Vader's stem boos van boven, van de studeerkamer: „Wie gooit daar weer zoo met de deuren?" Thuis — thuis was alles zoo goed. —

Maar tegelijk drong een stem in haar: nee, zoo mag je niet doorgaan, je mag niet doorgaan met alles te toetsen aan thuis, en alles hier saai en naar en kleurloos te vinden omdat het dien toets niet kan doorstaan. Want je dag is toch al zoo hopeloos bedorven. . . .

Stien keek op, want juffrouw Sloet kwam met het dienblad de kamer binnen. Stil begon ze de tafel te ontruimen. De dikke tasch vol schriften met hanepooten, die nog op 't zelfde plaatsje lag waar Stien haar om halfvijf neer gegooid had, legde ze behoedzaam op den divan. En de tinnen vaas met goudbruine herfstastertjes zette ze op een hoek van den schoorsteenmantel, naast het steenen jongetje met korenschoven op zijn rug, dat bête de ruimte in staarde. Toen prijkten alleen nog, als twee handen met kromme, uitgespreide vingers, op het gobelin tafelkleed een paar niet al te schoone, witte

handschoenen, die aan drie van de tien toppen bedenkelijke hiaten vertoonden.

Stien beet even op haar lippen, want ze voelde juffrouw Sloet kijken. „Nu heeft ze lekker weer iets om over te kletsen tegen haar vriendinnen," schoot het door haar heen, „nu kan ze over 't heele dorp laten uitbazuinen dat die lichtzinnige, slordige schooljuf niet eens haar handschoenen heel houdt. Maar 't kan me niets schelen, 't kan me allemaal niets schelen wat ze hier van mij denken, ik wil hier toch niet blijven."

Ze volgde de bewegingen van haar kostjuffrouw met de oogen. Zou ze nooit eens iets overslaan van het ritueel? Nee, ze nam een servet en dekte de helft der tafel, plantte een bordje neer en flankeerde het met een vork en een mes. Om de broodschaal heen arrangeerde ze zorgvuldig de schaaltes met kaas en worst, en de glazen potjes met jam en honing. Even keek ze nog op de theetafel na of het lichtje niet stoomde. Toen draaide ze zich om naar het raam. „Smakelijk eten, juffrouw."

„Dank u," zei Stien kort. En tegelijk voelde ze een dwaas verlangen in zich opkomen dat juffrouw Sloet, al was 't maar één keer, eens zou zeggen: „eet lekker", of „U kunt beginnen." Als ik, overdacht ze bij zichzelf, als ik twintig jaar hier onderwijzeres blijf, zou ze dan ál die twintig jaren elken avond met haar blauw en wit gestreept schort hier binnenschuifelen, en elken avond zeggen: „smakelijk eten, juffrouw?" O, maar dat houd ik niet uit, dat houd ik nooit uit!

Langzaam begon ze aan haar avondboterham. O, die eenzame maaltijden, ze waren haast het ergste van alles. En weer kwamen de gedachten aan thuis.

Nu zaten ze allemaal om de groote, ronde tafel in de huiskamer. Moeder

op haar eigen plaatsje, in haar leunstoel. En wat een gegons, wat een drukte! „Henk, geef mij de mosterd even.” „Toe Jet, nog één kopje thee!” „Moeder, Bert knoeit met zijn brood!” En boven alles uit klinkt de vreugderoffel die kleine Kees met zijn kroes op den kinderstoel slaat. Zouden ze nu nog wel een beetje aan háár denken? Zou er iemand zijn die ineens zei: „Nu zit Stien óók te eten, aangegaapt door het steenen jongetje.”?

Stien zuchtte, en kruimelde doelloos met haar brood. O, wat had ze zich altijd veel voorgesteld van het op kamers zijn! Soms, als ze moe uit school was gekomen, na een middag van hard werken, had ze gedacht: „O, wat zal 't later heerlijk zijn om niét in een drukke, rommelige huiskamer vol kinderen te komen, maar in een stille, mooie kamer heelemaal van jezelf, en dan rustig te gaan eten, zonder eerst al die groote en kleine theekoppen vol te moeten schenken”. Maar wat was alles anders, heel anders dan ze gedroomd had. En wat waren die eenzame maaltijden, waarin ze niets hoorde dan het getik van haar eigen mes en vork, er altijd op uit om het verlangen naar thús wakker te maken.

Ze ging weer in haar lage stoeltje bij 't raam zitten, terwijl de juffrouw de tafel afruimde. En toen de ronde rug van juffrouw Sloet achter de deur verdwenen was ging Stien op haar knieën voor het raam liggen en legde de ellebogen in de vensterbank, haar geliefkoosde houding. Ze tuurde over het marktplein, waarvan de natte keien lagen te glimmen in het flauwe licht dat uit 't postkantoor viel. O, wat troosteloos en triest zag alles er uit. De hooge, al halfontbladerde eschdoorn stak naargeestig zijn naakte, zwarte armen in de grijze schemerlucht. En langzaam dwarrelde af en toe een geel blad naar beneden, waar het bleef kleven aan de gebarstenscheefgezakteplavuizen van de ompaalde marktruimte.

Toen ik hier kwam, dacht Stien, was het nog wel uit te houden. Toen leek alles licht en vroolijk, omdat heel den dag de zon scheen. Maar nu, nu 't herfst is . . . En er is niemand, niemand om tegen te praten.

Ze leunde haar voorhoofd tegen 't koude glas. „Je hebt toch je werk, waar je zooveel van houdt. Kan dat je niet helpen?”, had Moeder in haar laatsten brief geschreven. O Moeder, mijn werk, maar dat is het juist. Het is allemaal zoo heel anders dan ik me voorstelde, toen ik nog op de Kweek was. Ik had mij voorgesteld dat er een licht, vroolijk schoollokaal zou zijn, en grappige, fleurige boerenkinderen, en aardige collega's bij wie ik op bezoek zou kunnen gaan. Maar de school is oud en somber, en de kinderen zijn stug en achterdochtig, ik kan ze niet bereiken, ze geven niets om mij. En iedereen hier vindt me een oppervlakig, wuft kind, met stadsche manieren en stadsche kleeven die te opzichtig zijn.

Steeds dieper zakte Stien's hoofd in de breede vensterbank. En met wanhoop dacht ze aan wat vanmiddag gebeurd was.

Dien middag, om twee uur, had ze met schrik bemerkt dat haar beursje verdwenen was uit haar mantelzak. En ze wist toch secuur dat het er in had gezeten toen ze den mantel aan den haak hing. Het had haar 't beste toegeleken de zaak maar aan mijnheer Vermaat te vertellen, het hoofd. En hij was in de klas gekomen, en had zijn oude, barsche stem over de kinderen laten gaan. Stil en zwijgend had Stien er bij gestaan toen hij 't geval uitzocht. Maar aan 't eind . . .

Twee groote tranen vielen in de vensterbank. O Janke, waarom was jij 't juist. Janke, met je roode wangetjes en je twee krulstaartjes, Janke met je vrijmoedige gezichtje en je ondeugende oogen, jij, die juist de eenige was van al die vijf en dertig kinderen die van

den eersten dag af al direct een plaatsje in mijn hart kreeg. Janke, en als alles weer zoo hopeloos moeilijk was keek ik naar jou, omdat je lijkt op onze eigen kleine Jopie, thuis. En weet je nog, Janke, toen ik den eersten keer op school was? Toen pakte je mij bij m'n mouw, en riep: „Juffrouw u hebt net zoo'n bloes aan als ik!” En nu, nu heb je gestolen, Janke — juist jij.

„U kent de kinderen hier uit de streek nog niet,” had meneer Vermaat waarschuwend gezegd, „er wordt veel geklaagd over oneerlijkheid, u moet ze ook geen aanleiding geven.” En toen hij haar verschrikte gezicht had gezien had hij er nog goedig aan toegevoegd: „Ja ja, in 't begin zijn die dingen wel eens ontmoedigend, maar kom, 't leven is niet altijd zoo mooi als 't lijkt, ook in de school niet, juffrouw Wessels.”

Stien klemde de handen vast ineën. „'t Leven is wel mooi,” zei ze halffluid, „maar ik weet den weg niet, alles is mij zoo hopeloos tegengevallen. O, zou het altijd zoo gaan, zou het met alle idealen zoo zijn, dat ze kleurloos en waardeloos voor je zijn geworden als je ze eenmaal hebt bereikt? Maar wat is dan alles ellendig . . . Nee, dat kan niet waar zijn. Maar wat moet ik dan met dit alles aan? O, was Vader maar hier!”

Ineens vielen Vader's woorden haar weer in de gedachte, en ze zag zichzelf weer zitten in het lage stoeltje, naast Vaders bureau, de vorige maal toen ze thuis was geweest. Alles had ze aan hem verteld, en Vader had stil toegelisterd, rustig zooals altijd, zonder haar in de rede te vallen. Het vertellen alleen gaf al een gevoel van verlichting, had ze dankbaar geweten. Maar aan het einde had Vader zijn hand op de hare gelegd, en ernstig gezegd: „Nu heb je één ding vergeten, kind, en dat is juist het voornaamste.”

„Wat dan, Vader?” Verbaasd had Stien hem aangezien. „Kijk”, had vader langzaam gezegd, „toen je twee maan-

den geleden de benoeming kreeg in Oudveld, heb je toen gedacht dat het toevallig zoo gegaan was, dat er even-goed een ander zou kunnen zijn benoemd? Neen natuurlijk, je wist dat je die plaats kreeg omdat God die voor je bestemd heeft. Denk daar eens even aan, Stien. God heeft jou daar een plaats gegeven. En als je die waarheid eenmaal goed hebt doorvoeld, dan gaan de dingen anders lijken voor je dan nu.”

Roerloos dacht Stien na, het hoofd, nog gebogen. Toen stond ze plotseling op. Neen, niet hier, buiten wou ze over Vaders woorden gaan denken. Buiten, waar de omgeving haar niet drukte als hier, waar ze zich vrij voelde.

In de nu geheel donkere kamer scharrelde ze onhandig rond tot ze de lucifers vond, en liet toen met een plof de gaslamp ontgloeien. Pijnlijk knipperden haar oogen tegen het licht, en even steunde ze zinnend de handen op tafel.

Kil en ongezellig lag nu de kamer in het gele schijnsel van de ballonlamp, van beneden klonk gedempt het eenz tonige gebrom van Janna Sloet's naaimachine.

Stien haalde haar muts en mantel te voorschijn uit de muurkast, en daalde stommelend de nauwe trap af. Huiverend knoopte ze haar kraag dicht, en zag haar bewegingen reuzegroot weerkaatst op den witgekalkten gangmuur, in het licht van het zieltoegend petrolielampje, dat voor zijn bliken reflector brandde met een spits, stoomend vlammetje.

Uit de huiskamer klonk de klagenstem van juffrouw Sloet tegen haar dochter. Stien sloeg de deur achter zich dicht en stak schuin het marktplein over. Miezerig sloeg de motregen haar in 't gezicht, en iedere windvlaag deed een regen van dorre bladeren neerkomen. Met de handen diep gedoken in de zakken van haar regenjas tornde ze tegen den wind op, tot ze den dijk

bereikte. Maar daar had de wind vrij spel. Suizend floot hij over de lage landen, zwiepte tegen de boomen, en deed de donkere golven van de rivier tegen den dijk klotsen. Als een klein, verloren figuurtje onder den donkeren avondhemel liep Stien daar, en voelde haar gloeiende wangen tintelen. Heel even kwam weer een gedachte aan thuis boven, maar onmiddellijk drong ze die weg. Nee, nu alleen aan Vader's woorden denken.

Ze rondde haar schouders tegen een nieuwe windvlaag, en streek zich de vliegende haren uit het gezicht. „God heeft jou daar een plaats gegeven.”

O, maar hielp die wetenschap wel? Natuurlijk, God bepaalde alles in het leven, en gaf ieder mensch een eigen plaats. Maar als die plaats je nu zoo hopeloos, hopeloos tegenviel?

Ja, zei Vaders stem, en tóch blijft het een plaats die God je gegeven heeft. En wat heb je er mee gedaan?

Wat heb je er mee gedaan? Stien boog het hoofd nog dieper. Ik heb schuld, erkende ze. Want toen alles zoo tegenviel, toen heb ik daar niet aan gedacht. Maar ik ben er vierkant tegenin gegaan, en heb van alles den leelijken kant opgezocht. Niets was er meer goed. En omdat ik stug deed, en onvriendelijk, kon ik de kinderen niet voor mij winnen, en de groote menschen niet, en juffrouw Sloet ook niet. Ik heb met een ontevreden, verongelijkt gezicht rondgelopen, en

mijn werk gedaan, omdat het niet anders kon. Dat deed ik allemaal op de plaats, die God mij gegeven had.

Ze week uit voor een leege melkwagen. „Genavond, juf”, schreeuwde de stem van den boer door het geloei van den wind heen, „wat 'n weer, hee!” Ze riep wat terug, en voelde de moeder tegen haar kousen spatten. Bij het sluishuis keerde ze om, en ondernam de terugtocht, nu ging ze haast van zelf.

„God heeft jou die plaats gegeven.” O, maar zóó bezien waren de dingen heel anders. Dan was elke plaats goed, en lag het heelemaal aan jezelf wat je er van maakte. En al werden er soms wat van je illuzies vernietigd, je idealen bleven toch. Want idealen die waar en echt zijn blijven, altijd.

Even stond Stien stil. Boven haar hoofd joegen de wolken aan den donkeren hemel, heel in de verte pinkten een paar lichtjes in het polderland. En ineens kwam haar het versje in de gedachte dat ze dien middag op school gezongen hadden.

Laat uw lichtje schijnen,
helder zij 't ook zacht,
als een kleine lampe
lichtend in den nacht.

Onder den wijden avondhemel vouwde Stien de handen. „Mijn lichtje brandde niet helder meer”, zei ze zacht, „maar ik dank U, Heere, ik dank U dat ik nog een keer opnieuw beginnen mag.

November 1930.